

πού πηγαίναμε περίπατο με τὰ μάξι ἀπὸ τὴν Τρι-
πολιτσὰ στὴν Τεγέα, μοῦ εἶπε ἔτσι, ξαφνικά·

— Παραπονεθήκες, μαθαίνω, σὲ πολλοὺς πῶς
σὲ πῆρα στὸ λαιμό μου.

Χαμογέλασα·

— Δὲ μὲ παρακίνησες λόγου σου νὰ βγάλω τὸ
«Νουμᾶ» οὔτε μὲ ἀνάγκασες νὰ τὸν ξακολουθήσω,
γιὰ νάχω λόγο νὰ παραπονεθῶ ἐναντίο σου. Στὰ β-
στερα, γιατί νὰ παραπονεθῶ; Περηφανεύομαι πού-
βγαλα τὸ «Νουμᾶ» καὶ περηφανεύομαι πὸ μπόρε-
σα καὶ τὸν κράτησα ἴσαμε σήμερα. Ἀντὶ λοιπὸν πα-
ράπονα, τὸ ἐναντίο βνωμοσύνη σοῦ χρωστώ πὸ μὲ
τὴν ἠθική καὶ μὲ τὴν ὕλική σου συντρομή, μοῦ δυ-
νάμωσες τὸ θάρρος μου γιὰ τὸν ἀγώνα.

Χαίρομαι πὸ μοῦ δίνεται σήμερα εὐκαιρία νὰν
τὰ ξαναπῶ τὰ ἴδια λόγια πὸ εἶπα στὸν κ. Πάλλη
κεῖνο τὸ δειλινό. Καὶ σήμερα, μιὰ τέτια μέρα, πὸ
εἶναι γιὰ μένα ἀληθινὴ Δαμπρή, ρήχνοντας τὴ μα-
τιὰ μου πίσω, στὰ χρόνια πὸ περᾶσαν ἀπὸ τὴ μέ-
ρα πούδγαλα τὸ πρῶτο φύλλο τοῦ «Νουμᾶ», δὲ βλέ-
πω τ' ἀκαθερὰ μονοπάτια πὸ διάδηκα οὔτε τὰ-
δειανὰ ποτήρια πὸ μοῦ προσφερθήκανε γιομάτα φαρ-
μάκι, μὰ βλέπω μοναχὰ τὰγαθὰ χέρια πὸ μ' ἀγγε-
λικὰ χαλοσύνη μὲ στηρίζανε στὸ δρόμο μου—καὶ τὰ
φιλω.

Δ. Π. ΤΑΓΚΟΠΟΥΛΟΣ

ΤΟ ΜΕΛΛΟΝ

Ἀνάμεσα στοὺς παλιούς ἢ γέρους πολεμιστές,
ἀληθινούς γερολόκους τοῦ γλωσσικοῦ ἀγώνα, τολ-
μάει νὰ ξεπροβάλει δειλὰ-δειλὰ τὴν κεφαλή, ἕνας
χτεσινός, τολμάει νὰ βγάλει τὴ φωνή του στὸ πα-
νηγυρικό ἐτούτο φύλλο τοῦ «Νουμᾶ» ἕνας πὸ ἀπὸ
λίγες μὲρες μὲρες μπορεῖ νὰ λογαριαστῆ γιὰ συνε-
ργάτης του. Τὸ νεοπρόδγαλτο κουφόνι βλέπει μπρο-
στά του στήθια στρατηγῶν γιομισμένα πληγῆς μὰ
καὶ παράσημα γιὰ τὶς ἀνεχτίμητες ὑπηρεσίες τους,
κι ἀκούει σὲ γλώσσα ὀλοζώντανη τὴν ἀλησμόνητο
ἐπηρὸς τὸ Γερο-Σπαρτιατῶνε:

Ἄμμες πόκ' ἤμες ἄλκιμοι νευνίαι.

Ζαλιζεται βλέποντας τὸ τί ἔγινε τόσον καιρὸ,
πὸ αὐτὸ εἶταν στὰ σπάργανα, χωρὶς τὴ βοήθεια
του, τὰ χάνει ἀπελπισμένο—μὰ στὸ τέλος βρίσκε-
ται καὶ γι' αὐτὸ μιὰ παρηγοριά, ἢ παρηγοριά πὸ
κρατᾷ τὸς νιούς στὴ ζωὴ, ὅπως ἢ περηφάνεια
γιὰ τὶς περασμένες δόξες τοὺς γέρους· σκέφτεται
πῶς ἔχει τὴ δύναμη νὰ βγεῖ κι αὐτὸ στὸν ἀγώνα,
ὅπως οἱ ἄλλοι πὸ τοὺς βλέπει μὲ θαυμασμό, νοιώθει

μέσα του ζωὴ, νοιώθει τὴν ἐλπίδα τὴν κάπως ὑπε-
ροπτική τῶ νιῶν

ἄμμες δὲ γ' ἐσοόμεθα πολλῶ κάρρονες.

Ἱστορία δὲν ἔχει ὁ νιός· γι' αὐτὸ θὰ παραξε-
νευτεῖ ἴσως ὅποιος πάρει στὰ χέρια του αὐτὸ τὸ φύλ-
λο τοῦ «Νουμᾶ» πὸ ἀφιερώνεται στὴν ἐργασία ἐν-
νικὰ ὀλόκληρων χρονῶν, πὸ ἀφιερώνεται στὸ παρελ-
θόν, νὰ βρίσκει τὸνομα τοῦ καινούργιου κι ἀπ' τοὺς
πιδ νέους συνεργάτες. Τί νὰ πῆ γιὰ τὰ περασμένα
ἕνας πὸ μόνον τὰ θαυμάζει καὶ δὲν τολμάει νὰ τ'
ἀγγίξει μὲ τὰ βέβηλά του χέρια; Τί νὰ ἐγκωμιάσει
τὸ ὅτι ἔγινε αὐτὸς πὸ τὰ κοιτάει μὲ μάτια ὀλοζή-
λια γιὰτὶ δὲν ἔβαλε κι αὐτὸς τὸ χεράκι του; Ἄν
αἰστανότανε πῶς τὸ παρελθόν μᾶς ἔφτασε στὸ τέρ-
μα τοῦ ἀγώνα—μόνον ἀπογοητεψῆς κι ἀπελπισιάς
τόνους θὰ σημείωνε ἢ πέννα του. Μὰ γιὰ τὴν τύχη
του τὴν καλή—τοῦ μένει ἢ χαρά, πῶς βγαίνει
μέσα στὴν πιδ κρίσιμη ἐποχὴ τοῦ ἀγώνα, πῶς μα-
κρὰ εἴμαστε ἀκόμα ἀπ' τὸ τέλος καὶ πῶς ἢ δύνα-
μή του θὰ εἶναι χρήσιμη γιὰ κείνον. Ὅτι ἔγινε ὡς
τώρα, οἱ πράξεις τῶν ἡρώων τοῦ ἀγώνα ὡς τὰ σήμε-
ρα, εἶναι γι' αὐτὸν ὄχι μόνον ἀντικείμενα θαυμασμοῦ
μὰ καὶ βούκεντρα, εἶναι μυστικὲς θοῦριες φωνῆς πὸ
τίς ἀκούει μέσ' στὸν ὕπνο του καὶ δὲν τὸν ἀφίνουν
νὰ κοιμηθεῖ, τοῦ ὀρθανοῖγουν τὰ μάτια γιὰ νὰ ἴδῃ
πόσο μεγάλο κομμάτι λείπεται ἀκόμα, γιὰ νὰ νοιώ-
σει, πῶς πρέπει, γυμνώνοντας τὰ μπράτσα του, ν'
ἀρχίσει κι ὁ ἴδιος τὴ δουλειά. Ἔτσι οἱ γραμμῆς
αὐτῆς δὲ θὰ ἴδῃ κανεῖς, ὅπως ἴσως τὸ περίμενε, διή-
γηση γιὰ τὰ περασμένα, διήγηση πὸ ταιριάζει
στοὺς παλιούς ἀγωνιστῆς μὲ τὶς ἀπειρες ἀναμνήσεις
τους. (Οἱ γραμμῆς αὐτῆς δὲν εἶναι γιὰ τοὺς γέρους,
πὸ δὲν περιμένουν τὰ δικά μας; τὰ ἐγκώμια, μὰ
ξέρουν μόνον τους καλὰ τὸ Μεγάλο πὸ πρόσφεραν
ὡς τὰ τώρα· εἶναι γιὰ τοὺς νιούς, πὸ θὰ μπορού-
σαν, βλέποντας μόνον περασμένες πράξεις νὰ ζυμιοῦν-
ται, νὰ αἰστανθοῦν μέσα τους τὴ ρωμαϊκὴ
προγονοπληξία, νὰ ζητήσουν κι αὐτοὶ μεράδι
ἀπ' τὶς δάφνες πὸ κοσμοῦν τὰ κεφάλια τῶν
πατεράδων τους, νὰ ξεχάσουν πῶς πρέπει κι οἱ ἴδιοι
νὰ ἐργαστοῦν γιὰ νὰ πλησιάσουν τὸ τέρμα πὸ ἔβα-
λαν ἐκεῖνοι, μὰ δὲν ἴδωσαν. Δὲν εἶναι βέβαια αὐ-
τὸ κατηγορία στοὺς τιμημένους μας στρατηγούς· μα-
κάρι νάφτανε ἢ καλὴ θέληση κι ἢ ἀφιέρωση τῆς
δύναμῆς τους ὀλόκληρης στὸν ἀγώνα γιὰ τὴ νίκη!
Κάθε ἀγώνας σοβαρὸς βρίσκει ἀντιδράσεις πολλῆς,
βρίσκει μπροστὰ του εἰδῶλα πολυκέφαλα πὸ, σὴν
ἀνήκει μόνον στὴ μυθολογία ἕνας Ἡρακλῆς, πολὺ
δύσκολα σκοτώνονται. (Οἱ παλιοὶ ἔκαμαν ὅτι μπο-
ροῦσαν καὶ κάα περισσότερο—μὰ ἄφησαν ἀκόμα πο-
λὺ-πολὺ γιὰ μᾶς. Ἰσως καὶ μεῖς ἀκόμη ἀφῆσαν με

στούς απογόνους μας ατέλειωτον αγώνα — μα τώρα έχουμε υποχρέωση ν' αρπάξουμε τὰ δπλα, νὰ βγούμε μπροστά και μὲ τὰ νεανικά μας μπράτσα νὰ πιάνουμε τὴν ἴδια στιγμή δλους τοὺς λαιμοὺς τῶν εἰδῶλων, νὰ τοὺς σφίξουμε γερὰ γιὰ νὰ τὰ ἰδοῦμε νὰ πέφτουν μπροστά μας — στὴν αἰώνια λήθη. Ἐνωσι, χρειζοῦμαστε πρῶτ' ἀπ' ἄλλα γι' αὐτό, ἔνωσι κάτω ἀπὸ φιλελεύτερες ἀρχές, ἔνωσι χωρὶς προσωπικά πάθη, μὲ τὴν Ἰδέα μόνο μπροστά. Ὁρεξη γιὰ τὸν αγώνα, εἶν' τὸ δεύτερο. Ἐχοντας τὰ δυὸ αὐτά, εἴμαστε βέβαιοι πὼς θαῦρομε και τὰ μέσα νὰ τὸν ἐξακολουθήσουμε· εἴμαστε βέβαιοι. πὼς θὰ μπορέσουμε νὰ βγάλουμε τὸ λαὸ μας ἀπ' τὴν πνευματικὴ σκλαδιά, ὅπως οἱ πατέρες μας τοῦ 21 ἀπ' τὴν πολιτικὴ εἴμαστε βέβαιοι πὼς θ' ἀνατείλει και στὸν τόπο μας ἡ μέρα, πού ὁ Ἥλιος θὰ ρίχνει τὸ φῶς του σὲ κάθε γωνιὰ Ἑλληνικῆς γῆς· κι ἔτσι ἔχουμε τὴν ἐλπίδα, πὼς, στὰν μὲ τὸ καλὸ θὰ γιορτάσει τὰ πενήντα του χρόνια ὁ «Νουμάς», ἡμεῖς ἀπόμαχοι πὰ θὰ ρίχνουμε ματιὰ ἐλη εὐχαρίστηση στὰ περασμένα χρόνια, θὰ αἰστανόμαστε τὴν ἀνακούφιση πού αἰστανόονται σήμερα οἱ πρῶτοι αγωνιστῆς μὲ τὸ «Νουμά», ἀκούοντας πάλι τῶν φιλόδοξων νέων τὸ χαρωπὸ τραγοῦδι, ὅπως οἱ σημερνοὶ γέροι τὸ δικὸ μας,

«Ἐμεῖς ζοῦμε, δικές μας εἶν' οἱ ὄρες

«Κι ἔχει δίκαι' ὁ ΖΩΝΤΑΝΟΣ».

A. ΤΡΑΝΟΣ

Ο ΔΡΟΜΟΣ ΤΟΥ «ΝΟΥΜΑ»

Ἡ Νέα Ἑλλάδα εἶναι ὁ μόνος τόπος πού οἱ ἀγῶνες γιὰ ὀρισμένες ἀρχές και ἰδέες, κρίνονται σὰν κάτι πρωτόφαντο και παράξενο. Τοῦτο ἔρχεται, γιὰτι κι ὁ πολὺς κόσμος και οἱ λεγόμενες μορφωμένες τάξεις βρίσκονται ἀκόμα σ' ἐποχὴ βαρβαρότητας πού σημάδι τῆς ἀλάθευτο εἶναι ἡ ἔλλειψη πνευματικοῦ πολιτισμοῦ. Ὅπου δὲν ὑπάρχει ζωὴ, κίνησι, ὅπου θλίβεται τὸ πνεῦμα ἐνὸς λαοῦ κάτω ἀπὸ προγονικοὺς θαμνομοὺς και πατριωτικὰς μανίες, ὅπου στενεύουν τὰ σίνορα κάθε δράσης μονάχα γιὰ διαφοροὺς «ἐθνικοὺς σκοποὺς», ὅπου λείπει μιὰ κάποια φυλετικὴ διοργάνωσι, ὅχι τεχνικὰ ἐπιβλημένη μὲ «καθήκοντα» και μὲ «θυσιές», μιὰ ἐσώτερη και ἀσύνειδη πού ἔρχεται ἀπὸ τὴν πράξη και μόνο, ὅπου βασιλεύει ἡ ἐπιτυχία τῆς ἀερολογίας, ὅπου διευτύνουν πολιτεία και κοινὴ γνώμη οἱ ἐπιτήδειοι ὕμνολόγοι τῆς κάθε ἀδεξιούσης και στενοκεφαλιάς τοῦ λαοῦ, ἐκεῖ δὲν μπορεί ποτὲς νὰ γεννηθῇ και νὰ ὑπάρξῃ πλατύτερη ἀντίληψη γιὰ τὸν ἄθρωπο, γιὰ τὴ ζωὴ, γιὰ τὸ πνεύ-

μα, γιὰ ἰδέες και ἀρχές. Μιὰν ἀφιλοσόφητη σκέψη τῆς στιγμῆς πνέει ἀπάνου ἀπ' ἄλους, κ' ἔτσι ἡ μακρόχρονη συνήθεια μπάξει ἕνα ἔθνος ἀλάκαιρο σὲ φαῦλο κύκλο γιὰ νὰ στριφογυρίξῃ ἀνάμεσά του ἑλοένα.

Οἱ κατάρεις και τ' ἀναθέματα πού ἀκουστήκανε σὰν ξέσπασε ἡ ἀγῶνας τῆς γλωσσικῆς ἰδέας, δείχνουνε πόσο καλὰ στέκει ὁ παραπάνου χαρακτηρισμὸς γιὰ τὸ ἔθνος τὸ Ἑλληνικό. Ὅχι γιὰτι νομίζουμε πὼς δὲν ἔπρεπε νὰ συζητηθῇ, και νὰ χτυπηθῇ ἀκόμα, ἡ γλωσσικὴ ἀναγέννησι, ἀπὸ κείνους πού εἴχανε δικὴ τους ἰδεολογία, δικὸ τους δρόμο και σειρά, μιὰ γιὰτι ὁ τρόπος τῆς πολεμικῆς φανέρωσε τὸ κατώτερο ἐπίπεδο τῆς λεγόμενης τάξης τῶν ἀθροῦπων τῆς ἐπιστήμης, πού μακριὰ πάντα τους ἀπὸ τὸ πνεῦμα τῆς ἐπιστήμης ἐκμεταλλεύονταν τὸ ἄτυχο τῶνομά τῆς, ρίχνοντας στὰ σκυλιὰ τὰ ὄσια και τὰ ἱερά, ξεγελώντας τὸν κοσμάκη και νομίζοντας πὼς θὰ μπορέσουν και τοὺς γύρω τους ν' ἀφιοῖσουν μὲ τὰ ξεπεσμένα πατριωτικά τους ἰδανικά. Και γι' αὐτὸ τὸ μεγαλύτερο ρόλο στὸν πόλεμο κατὰ τῆς δημοτικῆς μας γλώσσας ἔπαιξαν και παίζουσι οἱ λόγοι οἱ «ἐθνικοὶ». Πόσο κάτω πρέπει νὰ στέκεται ἕνας λαὸς γιὰ νὰ τοὺς δῖνῃ αὐτὴ και πίστη, ὡ καθένας καταλαβαίνει.

Ὅμως αὐτὸ δὲν ἐμπόδισε, μέσα σὲ τέτοια περιουκλωσιά, τοὺς πῶ γενναίους ὀπαδοὺς τῆς νέας διδασκαλίας πού ὁ Ψυχάρης ἔφερε μπροστά στὰ μάτια τοῦ ἔθνους, νὰ τραθήξουν τὸ δρόμο τους μέσα σὲ εἰρωνεῖες, σὲ ἀδιαφορίες, σὲ κατατρεμοὺς. Ἐνα ῥέμα δυνατὸ συνεπῆρε τὴν περιφρόνησι, κι ὅλοι τους ξαφνιασμένοι σταθήκανε νὰ ἰδοῦνε τὸ φοβερὸ τους ὄχτρο, ὅπως τοὺς τονε παρὰσταῖναν οἱ δασκάλαι.

Σὰν ἐναῖ ἐγκάρδιο βλαστάρι, ἕνα παιδὶ ἀτρόμητο, ἕνα μοσκόδοιο λουλούδι, ἕνα φωτερὸ σημάδι τοῦ ἀγῶνα τοῦ γλωσσικοῦ, τὸ μόνο και τὸ πρῶτο, πρέπει νὰ χαιρετηθῇ και νὰ ὕμνηθῇ τὸ φύλλο τοῦτο, πού ἔδειξε πὼς στὴν Ἑλλάδα τοῦ ἀπελιτισμοῦ, δὲν πέθανε ἡ θεία φωτιὰ τῆς Ἰδέας, δὲ σάπισε ὁ σπῆρος τῆς λευτερίας, δὲ χάθηκε γιὰ πάντα ἡ ἐλπίδα τῆς ζωῆς. Τὸ ἔργο τοῦ «Νουμά» θὰ λογαριασθῇ τόσο μιὰ μέρα, ὅσο δὲν τὸ ἐλπίζουμε. Τὸ καθαρὸ μάτι βλέπει κι ἀπὸ τώρα πόσο μεγάλη, πόσο βαριά, πόσο ἀψηλὴ στάθηκε ἡ δουλειὰ τῆς ὑπομονῆς και τῆς ἐπιμονῆς, μέσα σὲ χίλιω λογιῶν ἐμπόδια, γιὰ νὰ βαστήξῃ στὸν ἀνοιχτὸν ἀέρα, ἕνα φύλλο φτωχό, ἔρημο και περιφρονημένο ἀπὸ τὸν ὄχλο τῆς δασκαλεμένης ἀμάθειας, νὰ βαστήξῃ παλληκαρίσια σηκωμένο τὸ κόκκινο μπαϊράκι τῆς δημοτικῆς